

15. (ЮСД) Юридичний словник-довідник / За ред. Ю. С. Шемшученка.– Київ: Феміна, 1996 . – 695 с.
16. (BGB) Bürgerliches Gesetzbuch: Stand: 1. Januar 1999. – 2., überarb. Aufl. – Deutscher Taschenbuch Verlag, 1999. – 752 S.
17. (CRW) Creifelds Rechtswörterbuch / begründet von Dr. Carl Creifelds, hrsg. von Dr. Klaus Weber, 18. neu bearb. Aufl. – München: C.H. Beck, 2004.
18. (DUW) Duden. Deutsches Universalwörterbuch. Herg. G. Drosdowski. 3., neu bearb. Aufl.– Dudenverlag, Mannheim/ Wien/ Zürich, 1996. – 1816 S.
19. (DWDS) Das Digitale Wörterbuch der deutschen Sprache des 20. Jahrhunderts (www.dwds.de).
20. (GG) Grundgesetz (Основний Закон Федеративної Республіки Німеччина).
21. (OWiG) Gesetz über Ordnungswidrigkeiten (Закон ФРН „Про порушення порядку“).
22. (RR) – Rechtsrussisch: deutsch-russisches und russisch-deutsches Rechtswörterbuch für jedermann / Köbler Gerhard. Unter Mitarb. von Irina Mechtscheriakov. - München: Vahlen, 2001. – 565 S. 17.
23. (StGB) Strafgesetzbuch (Кримінальний кодекс ФРН).
24. Wikipedia (<http://uk.wikipedia.org>).
25. Woxikon (<http://synonyme.woxikon.de>).

Шамаєва Ю. Ю.
(Харків)

ЕВРИСТИКА СТРУКТУРНОЇ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МЕТАФОРИ У ДОСЛІДЖЕННІ ПЕРИФЕРІЇ СЕМАНТИЗОВАНОГО ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ

Статтю присвячено вивченню специфіки функціонування об'єктивованих у мові структурних концептуальних метафор як засобу дослідження периферії семантизованого емоційного концепту (на прикладі концепту РАДІСТЬ, актуалізованого в англійській мові (американський варіант)). Виявлено значний евристичний потенціал вербалізованої структурної концептуальної метафори щодо уможливлення аналізу концептуально-мовної реалізації емоції на таких стадіях її переживання у базовій лінгвокультурній моделі особистісного екзистенційного аналізу, як афіційованість, інтеріоризація та ціннісна афектація

Статья посвящена изучению особенностей функционирования оязыковленных структурных концептуальных метафор как инструмента исследования периферии семантизированного эмоционального концепта (на примере концепта РАДОСТЬ, объективированного в английском языке (американский вариант)). Выявлен значительный эвристический потенциал вербализованной структурной концептуальной метафоры в терминах обеспечения возможности анализа концептуально-языковой реализации исследуемой эмоции на таких этапах её переживания в базовой лингвокультурной модели личностного экзистенциального анализа, как аффицированность, интериоризация и ценностная аффектация.

The present article is focused on researching into the peculiarities of the way verbalized structural conceptual metaphors function as a tool of exploring the periphery of the semantically represented emotional concept (the concept JOY, objectivized in American English, being an example under consideration). There has been revealed a most significant heuristic potential of verbalized structural conceptual metaphors in terms of enabling to analyze the conceptual-language realization of the corresponding emotion at such stages of experiencing it by the ethno-semantic personality as efficiency, interiorization, and value affectation.

Метою даної статті є виявлення специфіки функціонування структурної концептуальної метафори (КМ) як інструменту дослідження лінгвокогнітивної архітекτονіки периферії семантизованого емоційного концепту (ЕК) на прикладі концепту РАДІСТЬ (КР), об'єктивованого в англійській мові (американський варіант).

Вищезазначена мета передбачає розв'язання наступних **завдань**: обґрунтування статусу КМ, включаючи структурну, як найефективнішого засобу вивчення лінгвокогнітивної організації периферії ЕК; виявлення та лінгвокультурологічне тлумачення способів структурної концептуально-метафоричної репрезентації КР в англійській мові (американський варіант) задля реконструкції фрагменту когнітивно-семантичної текстури периферії досліджуваного концепту, що унаочнює високий евристичний індекс структурної КМ у термінах когнітивної лінгвогносеології (когнітивної семантики) та лінгвокультурології.

Об'єктом дослідження є емоційний концепт РАДІСТЬ, об'єктивований в англійській мові (американський варіант).

Предметом дослідження виступає лінгвокогнітивна структура периферії відповідного семантизованого ЕК.

Сучасна лінгвістика представлена палітрою різноманітних інтегрально-міждисциплінарних

концепцій, у межах кожної з яких тим чи іншим чином розв'язується проблема вивчення Етносемантичної особистості з урахуванням вимірів культурно-лінгвістичної холодинаміки та інваріантності в процесі еволюції людини як біокогітосоціальної системи. Одне з провідних місць в забезпеченні міжкультурно релевантної рівноваги між автопоейзісом і рецепцією лінгвокультурних значень та цінностей в функціонуванні індивіда як системи зазначеного типу займає емоційне смислоутворення [2, 4] та актуалізація емоцій, способи їхньої концептуалізації та вербалізації (О.С. Кубрякова, М.Ф. Алефіренко, В.І. Шаховський, М. Красавський, В.В. Бойко, О.П. Воробйова, М.М. Полюжин, О.В. Тарасова, Г. Вежбицька, F. Russel, H. Diller, P.N. Johnson-Laird та ін.). Це вбачається зумовленим тим фактом, що фактично Homo loquens є Homo sentience, і саме «емоція є ядром мовної особистості, таким же чином, як рефлексія – ядром її свідомості» [17, с. 48], відіграючи центральну роль у функціонуванні людини [9, 15]. Однак мультимодальність та гетерогенність царини емоцій та відповідних концептів разом з недостатнім ступенем вичерпаності теорії емоцій та їх класифікацій значно ускладнюють їх дослідження.

У зв'язку із вищезазначеним, **актуальність** нашої розвідки стосується щонайменше двох вимірів. З одного боку, лінгвістична епістемологія емоцій як ключовий складник теорії пізнання належить до дисциплін, розвиток яких у ХХІ столітті набуває статусу пріоритетних з огляду на те, що у ній втілюються усі базові тенденції мовознавства сьогодення, а саме міждисциплінарність, функціоналізм, експланаторність, антропоцентризм, багаторівневість та когнітивізм [14]. Виходячи з аналізу існуючих підходів до студій емоцій у когнітивній психології (Р.Л.Солсо, R. Seefeldt, H. Witkin та ін.) і когнітивній лінгвістиці (В.І.Шаховський, М. Красавський, Л.І.Белехова, А.М.Приходько, Z. Kovácses, L. Samgas та ін.), існують найтісніші кореляції між когніцією, емоцією та мовою як взаємозалежними складовими афективно-когнітивної системи «свідомість – сприйняття – концептуалізація – категоризація – мова – репрезентація», уособлюючись в ЕК, що ще раз доводить природну належність мови емоцій до об'єктів когнітивної лінгвістики. При цьому ЕК розглядається як одиниця ментально-психічних ресурсів свідомості індивіда, оперативна змістовної одиниці емоційної пам'яті, специфічна інформаційна структура, що віддзеркалює знання та досвід людини.

З іншого боку, мова є «феноменом національної самоідентифікації, вербалізованим виявом ментальності народу, стрижнем національної культури» [6, с. 95]. З цієї точки зору, вивчення лінгвокультурних концептів, включаючи концепти емоцій (Ю.С.Степанов, емоціологи Волгоградської школи, А.Д. Белова, І.С. Шевченко, О. Narvey та ін.), є, безсумнівно, нагальним у сучасній вітчизняній та зарубіжній лінгвістиці зважаючи на те, що будь-яка емоція, як і її концепт, є епіструктурним елементом світової психічної матриці, водночас функціонуючи як компонент нескінченної динамічної мережі дихотомічних пар: добрий – поганий, так – ні, радість – сум, тощо. Концептуальна інтеракція між цими дихотоміями, об'єктивована засобами мови емоцій, зокрема, їх метафоричними репрезентаціями, вбачається джерелом розкриття етносемантики менталітету тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти, тих культурно-сміслових соціетальних кодів («... «сіток», які культура «накидає» на оточуючий світ, членує, категоризує, структурує та оцінює його» (цит. В.В.Красних за М.Л.Ковшовою [12, с. 61]), які створюють структуру та масштаб лінгвокультурного поля. Інакше кажучи, у річищі лінгвокультурології ЕК тлумачиться як багатовимірне смислове утворення, концентрат культури, до структури якого входять етимологія, асоціації, культурно-детерміновані метафори, оцінки, тощо.

Особливо хочемо звернути увагу на те, що, згідно з загальною метою когнітивної лінгвістики – вивчення когнітивної функції мови у всіх її проявах – центральним для семантичної теорії стає поняття концептуалізації та категоризації, двох найсуттєвіших процесів, пов'язаних з формуванням системи знань (картини світу) у вигляді концептів (наприклад, КР) та категорій у свідомості мовної особистості, тобто пояснення мовних явищ з опорою на явища мислення У межах цієї теорії «семантика мовних одиниць (когнітивна семантика) розглядається як результат певного способу осмислення світу на засадах співвіднесення мовних значень з конкретними концептами та категоріями, тобто як відображення процесів концептуалізації та категоризації у мові» [3, с. 15]. З цього витікає, що у термінах семіозису акт номінації (емоції) або вербалізації певного концепту може аналізуватися як такий, що «встановлює складний ланцюжок відносин між тілом знаку та тим, що є поза межами знаку» [8, с. 385], а когнітивний підхід та теорія номінації є тісно зв'язаними між собою, бо одним із найважливіших питань останньої є питання про те, яка опрацьована свідомістю частина знань про об'єкт поступово перетворюється у концепт об'єкту, отримуючи окреме найменування [14]. Інакше кажучи, об'єктом лінгвокогнітивного аналізу, процедура якого включає різноманітні методикки концептуального аналізу, стає семантика одиниць мови та мов-

лення. При цьому сам концептуальний аналіз (аналіз концептуальної метафорики у нашому випадку) вбачається як логічне продовження семантичного аналізу, відрізняючись від нього ступенем абстрагування та композиційністю [7, с. 55; 13, с. 43-44]

Лінгвокогнітивний та лінгвокультурний підходи, у річищі яких виконане наше дослідження, також не є взаємовиключними, оскільки відрізняються, на наш погляд, лише векторами щодо мовної особистості: концепт (емоції) як ментальний «реконструкт» [5, с. 29] у свідомості етносемантичної особистості є виходом на концептосферу соціуму, тобто на культуру, а концепт (емоції) як одиниця культури є фіксацією колективного досвіду, який стає надбанням індивіда [11, с. 139]. Крім того, в термінах теорії емоційного інтелекту Д. Майера, спосібність усвідомлювати емоції, зокрема, позитивні, (у нашому випадку, шляхом дослідження відповідних вербалізованих емоційних концептів), досягати та генерувати їх у межах однієї лінгвокультури та міжкультурно задля емоційного та інтелектуального росту є таким аспектом когнітивних здібностей індивіду, який забезпечує його ефективне повсякденне функціонування (поряд з природною здібністю метафоризації). Під цим кутом зору, дослідження вербалізованих ЕК набуває майже вітальний характер як спосіб виявлення механізмів встановлення синергетичної відповідності між лінгвокультурним середовищем та організмом.

У цьому зв'язку, **новизна** нашої роботи визначається: а) зверненням до вивчення концептуалізації та вербалізації саме емоції радості як з огляду на її належність до фундаментальних емоцій позитивної природи, оптимізуючих міжкультурну комунікацію та формуючих емоційну складову інтегративного ментального утворення – категорії щастя; б) недостатнім ступенем досліджуваності радості, тому що дотепер у фокусі уваги емотіологів перебували емоції переважно негативного спектру. Новітнім також є розроблення евристичного смислопродукуючого виміру структурного типу концептуальної метафоризації у контексті дослідження периферії вербалізованого ЕК.

КР як «концепт-максимум» (Г. Вежбицька, С.Г. Воркачев) виступає організуючим стрижнем когнітивного осмислення самої емоції, існуючи у мовній свідомості у форматі «парасолькового концепту (термін О.С.Кубрякової) або архіконцепту, який охоплює, за результатами нашого аналізу синонімічних ключовому слову асоціатів, концепти ПЕРЕЖИВАННЯ (ENJOYMENT, DELIGHT, ELATION, ECSTASY), ПОЧУТТЯ / ВІДЧУТТЯ (GLADSOMENESS, CONTENTMENT, GRATIFICATION, PLEASURE, SATISFACTION, KINDNESS), ЕМОЦІЙНИЙ СТАН (HAPPINESS, BRIGHTNESS, JOLLITY, CHEERFULNESS, WELL-BEING, APTNESS, FELICITY, EXCITEMENT, GOODNESS, SMILE, BLISS, GLEE, POSITIVENESS, HOPE). Така композиційна специфіка організації КР, що свідчить про наявність міжфреймових зв'язків та інтенсивну гібридизацію суб'єктивно-суб'єктивних «пресубординаційних» [10, с. 40] ментальних просторів, характеризує семантику ментальності як тло етносемантичної психіки, на якому вирізняється ЕК, акумулюючи в собі весь спектр лінгвокультурного відображення дійсності та, власне, самого себе (щодо особливостей (прото)вербалізації концептів на базі національно-специфічних сенсibiliй див. [1, с. 95-127]).

Критичний аналіз наявних в когнітології та психолінгвістиці підходів до концепту зумовлює доцільність прийняття за основу розуміння ЕК як культурно-маркованого вербалізованого смислу, в плані вираження репрезентованого широким репертуаром мовних, переважно метафоричних, реалізацій, іманентно експлікуючи культурні цінності тієї чи іншої лінгвокультури. Зважаючи на те, що КР має складну польову структуру, слідом за Й.А. Стерніним та С.Г. Воркачевим ми моделюємо КР у вигляді чуттєво-образного ядра, базового шару та периферії. Саме метафоризована периферія досліджуваного ЕК вбачається надзвичайно проблематичною для вивчення із-за її гетерогенності, стохастичного характеру структурно-змістовних параметрів та способів мовної репрезентації, інтерпретаційної багатозначності.

Методологічною основою є теорія мовної свідомості, загальна теорія метафори (Ю.В. Апресян, П.Рікер та ін.), теорія концептуальної метафори (Дж. Лакофф, М. Джонсон, А. Ортоні та ін.), теорія ментальних просторів та концептуальної інтеграції (Ж. Фоконье, М. Тернер, Е. Суїтсер). Мета, завдання та теоретико-методологічна база роботи зумовили переважне використання нами методу аналізу концептуальної метафорики вербалізації семантизованого КР для визначення змісту периферії поля концепту зі зверненням методу когнітивного мапування (Г.Г. Почепцов, Г. Хакен) та побудовою мапи-схеми периферії КР [16, с. 154-156].

Матеріал дослідження представлено метафоричними номінаціями радості (930), які отримано методом суцільної вибірки з прецедентних текстів англійською мовою (американський варіант), а також із зареєстрованих нами письмових відповідей інформантів-американців на питання анкети у межах асоціативного експерименту.

Генетичну та еволюційну первинність метафори у різні часи відзначали Дж. Віко, М. Хайдегер, Ф. Ніцше, О. Потебня, А. Тюрбо та ін. Виходячи з евристики про розподілену когніцію, мова метафор (радості) перетворює каузальні зв'язки між мозком, тілом та світом (Ф. Бацевич, Г. Вежбицька, В. Гак, А. Річардс та ін.), функціонуючи як сукупність таких практик, які у процесі онтогенезу стають інгерентними культурними складовими мовленнєво-мисленнєвої діяльності людини [1, 3, 11]. На нашу думку, виявлення цих лінгвокультурних реляцій уможливується при зверненні до теорії концептуальної метафори, згідно з якою метафора структурує мислення і сприйняття, виступаючи як когнітивний процес (згідно з С. Пелером, первинна когнітивна функція є невід'ємною від рацію та процесу утворень понять [18]) і результат взаємодії двох концептуальних доменів – царини-джерела (концептуального кореляту) та царини-цілі (концептуального референту) завдяки наявності такого параметру для порівняння, спільного для обох царин, як зона їх концептуального перехрестя. При цьому КМ тлумачиться нами як потенційно актуалізований мовними метафорами культурно-детермінований результат динамічного когнітивного процесу – когнітивної метафори. Отже, КМ вбачається не тільки ефективним засобом вивчення лінгвокогнітивної архітектури периферії семантизованого ЕК, але й джерелом інформації стосовно самого концептуалізатора емоції, його аксіологічних настанов.

Ми зупинимося на специфіці функціонування виявлених нами структурних КМ (СКМ), сутність яких міститься в антропоструктурному упорядкуванні одного поняття в термінах іншого, як інструменту дослідження периферії КР як емоційного. Це зумовлено тим фактом, що саме СКМ уможливають аналіз концептуальної актуалізації емоції, що вивчається, на всіх стадіях її переживання у базовій лінгвокультурній моделі особистісного екзистенційного аналізу (за А. Ленгле): а) афіційованості (від лат. *afficio* – діяти, мати впливати, тобто це культурно-детерміновані аберації діяльнісного виміру людини); б) інтеріоризації емоції; в) афектації (змінення психічного стану внаслідок впливу лінгвокультурного середовища) [16, с. 106-160].

Проаналізуємо на конкретних прикладах, як індекс ціннісних доміант американської лінгвокультури об'єктивується у базисній персоніфікуючій СКМ РАДІСТЬ – ЖИТТЯ / ЖИВА ІСТОТА: *Our happiness gave birth to an enormous number of calls* (Cobert L.); *Let our happiness live on forever* (Rhodes E.). Низка КМ вищезазначеного типу мають описовий характер, актуалізуючи побутовий зміст КР: *Well, I enjoy to eat, sleep, drink, and be in love / I enjoy to work, read, learn, and understand life / I enjoy a pipe for a Christmas present, / or records – Bessie, bop, or Bach* (Hughes L.); *Happy is when home, and peace, and the beat of drums, and winds dancing over snow fields* (Whitecloud T.)

Вищезазначені приклади базисної СКМ дозволяють виявити численні метафоричні відгалуження (МВ), а саме ботанічні та зооморфні КМ: а) РАДІСТЬ – РОСЛИНА: *That's a budding joy of knowledge* (Stern B.); б) РАДІСТЬ – ПРЕДСТАВНИК ФАУНИ: *As chirpy / lively/merry as a cricket*.

Цікаво, що у деяких випадках радість метафоризується як дещо зумовлене генетично, успадковане, тобто РАДІСТЬ – ГЕН: *Perhaps, there is an assertive gene that makes a person feel joyful and dizzy every day of this life, yeah, there is a joy gene, huh?* (Tell D.); *She might have inherited her high spirits from her mother* (Barton C.).

Водночас, РАДІСТЬ – ЗДОРОВ'Я (навіть включаючи руйнівні зовнішні та внутрішні фізіологічно-психічні зміни): *Are you sure that our happiness can be called strong and healthy when everything around is falling apart?* (Rice A.); *Joy like crime is contagious* (Brandeis); *They set about developing one of those fits of joyful laughter...* (Munro A.). Інтенсивність радості часто знаходить свій прояв в екстремальних формах поведінки РАДІСТЬ – БОЖЕВІЛЛЯ: *Man, you're off your nut with joy* (Crane S.). Осмислення радості в цих «терапевтичних» термінах акцентує дбайливе відношення до неї як до вітального аспекту життєдіяльності, водночас вимагаючому дотримання міри як фізична сила високого ступеню стихійності.

Звернення до базисної СКМ РАДІСТЬ – ЖИТТЯ / ЖИВА ІСТОТА зумовлює виявлення такого аспекту концептуалізації радості американцями, як активна життєва позиція, діяльність, націлена на результат. Про це свідчать КМ РАДІСТЬ – ЛЮБОВ / СПІВПРАЦЯ / МИСТЕЦТВО: *The joy of love is work; it is active; it needs funding; creates a reality of its own; involves creativity; it is an aesthetic experience; it is unique in each instance; it is an expression of who you are; it may be transient or eternal; it requires instinctive inspiration; it is a kind of shared soul meditation; creates an illusion* (Rinehall) та групи таких МВ, як: а) РАДІСТЬ – ТВІР: *Tell me your joy, and I'll tell you mine* (Waldo A.); б) РАДІСТЬ – ЛИСТ: *His restless joy was punctuated once more by dreams of long corridors and locked doors...* (Rowling J.); в) РАДІСТЬ – МУЗИКА: *She laughed like crazy in front of*

the mirror, emotionally forte and presto (Bearsthein); г) РАДІСТЬ – ВІНАХІД: ... *the invented pleasures that erupted like bubbles in lye* (Walker A.)

Компонент концептуального комплексу радості, що реалізує аспект певної зміни (РАДІСТЬ – ЗМІНА), складає, на наш погляд, основу культурно значущої КМ як МВ базисної СКМ: *It's like Zin's heart is an incubator for little joys* (Cobert L.); *Her writings are products of her fertile joy* (Mantel H.). Ця ознака КР здається однією з провідних валоративних доміант американської лінгвокультури, якій притаманна віра у безмежні можливості людини змінити майже усі царини свого життя та в те, що будь які зміни є змінами на краще.

Радість, характеризуючись інтра- та екстра активним началом, стимулює активну участь у житті. Звідси витікає, що вірогідність переживання радості енергійним, діючим індивідом є дуже високою. Це, вочевидь, породжує таке аксіологічно значуще МВ базисної СКМ РАДІСТЬ – ЖИТТЯ / ЖИВА ІСТОТА, як РАДІСТЬ – ДІЯ. Системність кореневої метафорики результує у системність МВ неабиякого діапазону:

а) РАДІСТЬ – НАВИЧКА / ЗНАННЯ / НАУКА: *Real joy is nothing but education, nothing but the first step to something better* (Midhurst E.); *Get a degree in joy-making*:

б) РАДІСТЬ – БІЗНЕС: *Joy is a serious business of heavens; Make joy* (зазначимо, що осмислення радості у термінах ділової активності передбачає наявність її певного плану, про що свідчить МВ РАДІСТЬ – (БІЗНЕС-ПЛАН): *Even the Bible says, "To everything there is a season... A time to weep and a time to rejoice. A time to mourn and a time to dance"* (Murphy E.));

в) РАДІСТЬ – ВІЙНА / БОРОТЬБА (вбачається, що ця форма концептуалізації є природною для культурно схвалюваного у США образу «переможця», який досяг успіху у певній діяльності завдяки своїй активності та якостям воїна. Зважаючи на суттєвий ціннісний потенціал даної СКМ, групуємо «бійцівські» структурні МВ за імплікуємою тематичною орієнтацією, що допомагає сфокусуватися на наступних концептуальних ознаках: 1) засобів та методів ведення війни: *We chased our pleasures here / Dug our joy treasures there* ("Break On Through", The Doors) / *Grab your grains of joy and run!* (Linden F.); 2) оперативних характеристик: *Sally's cheer was indefensible* (Rice A.) / *Our joy overpowered his frowning* (Mano G.).

До МВ КМ емоцій групи «радість» в поняттях конкуренції/боротьби належать а) РАДІСТЬ – ПОЛЮВАННЯ: *Don't be a joy-hunter, be a joy-builder*; б) РАДІСТЬ – (СПОРТИВНА) ГРА: *To get to joy base: I am happy, 'cos, you know, dice a'clicking, razor flicking...* (Arson F.); в) РАДІСТЬ – СЕКСУАЛЬНА АКТИВНІСТЬ: *I want your dough, and I guess I want your rolling joyhouse, too, at least for a while* (King S.).

Результати кількісного аналізу концептуальних корелятивів концептуального референту РАДІСТЬ свідчать про те, що СКМ складають 32,5% від загального концептуально-метафоричного масиву. Радість концептуалізується носіями англійської мови (американський варіант) як те, заради чого жити, до чого прагнути, за що боротися, що підтверджує прагматичну індивідуально-перформативну спрямованість американського національного характеру, орієнтацію на активну діяльність та досягнення мети на соціальному та індивідуальному рівнях. У термінах екзистенційного аналізу етносемантичної особистості цей висновок виявляє метафорично об'єктивовану пріоритетну позицію проактивної адаптивно-вітальної семантизованої американської лінгвокультурної моделі індивідуалізації із властивостями інтенціональності та установкою на збереження автентичності соціокультурної Я-програми у системі американських цінностей.

Таким чином, концептуально-метафоричний аналіз, зокрема аналіз структурної концептуальної метафоризації емоції, є ефективним способом дослідження периферії семантизованих ЕК і виявлення їх ціннісного виміру. У цьому зв'язку **перспективу** майбутнього дослідження складають подальше розв'язання і деталізація як мовної, так і мовленнєвої об'єктивності не тільки периферії, ай інших складників ЕК із застосуванням методів зіставної когнітивної етносемантики іа етнопсихолінгвістики.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Алефиренко Н.Ф. Спорные проблемы семантики / Н.Ф. Алефиренко. – М.: Гнозис, 2005. – 326 с.
2. Аллахвердов В.М. Методологическое путешествие по океану бессознательного к таинственному острову сознания / В.М. Аллахвердов. – СПб.: Речь, 2003. – 368 с.
3. Болдырев Н.Н. Принципы и методы когнитивных исследований языка // Принципы и методы когнитивных исследований языка / Н.Н.Болдырев. – Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г.Р.Державина, 2008. – С. 11-29.
4. Величковский Б.М. Когнитивная наука: Основы психологии познания: в 2 т. – Т.1 / Б.М. Величковский. – М.: Смысл: Изд. центр «Академия», 2006. – 448 с.

5. Демьянков В.З. «Концепт» в философии языка и в когнитивной лингвистике // Когнитивные исследования языка. Вып. I. Концептуальный анализ языка: сб. науч. тр. / В.З. Демьянков. – М.: Ин-т языкознания РАН; Тамбов: Изд.дом ТГУ им. Г.Р.Державина, 2009. – С. 29-34.
6. Ермоленко С.Я. Мінлива стійкість мовної картини світу / С.Я.Ермоленко // Мовознавство. – 2009. – № 3-4. – С. 94-103.
7. Жаботинская С.А. Структура there + to be: лингвокогнитивный аспект / С.А. Жаботинская // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. – 2004. – № 635. – С. 53-60.
8. Жаботинская С.А. Принципы создания ономазиологических моделей и событийных схем в языке // Горизонты современной лингвистики: Традиции и новаторство: Сб. в честь Е.С.Кубряковой / С.А.Жаботинская. – М.: Языки славянских культур, 2009. – С. 381-400.
9. Ильин Е.П. Эмоции и чувства / Е.П.Ильин. – СПб.: Питер, 2001. – 752 с.
10. Іващенко В.Л. Семантика ментальності концепту / В.Л. Іващенко // Мовознавство. – 2008. – № 1. – С. 37-43.
11. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И.Карасик. – М.: Гнозис, 2004. – 390 с.
12. Ковшова М.Л. Анализ фразеологизмов и коды культуры / М.Л. Ковшова // Известия РАН. Сер. лит-ры и языка. – 2008. – Т.67, № 2. – С. 60-65.
13. Кубрякова Е.С. Типы языковых значений: Семантика производного слова / Е.С.Кубрякова. – М.: Изд-во ЛКИ, 2008. – 208 с.
14. Кубрякова Е.С. В поисках сущности языка: вместо введения // Когнитивные исследования языка. Вып. IV. Концептуализация мира в языке: коллектив. моногр. / Е.С. Кубрякова. – М.: Ин-т языкознания РАН; Тамбов: Изд.дом ТГУ им. Г.Р.Державина, 2009. – С. 11-24.
15. Пэйн Р. Эмоции и работа. Теории, исследования и методы применения (Пер. с англ.) / Р. Пэйн, К. Купер. – Х.: Изд-во «Гуманитарный центр», 2008. – 544 с.
16. Шамаева Ю.Ю. Когнитивная структура концепта РАДОСТЬ (на материале английского языка): дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Ю.Ю. Шамаева. – Харьков, 2004. – 260 с.
17. Шаховский В.И. Лингвистическая теория эмоций / В.И. Шаховский. – М.: Гнозис, 2008. – 416 с.
18. Peller S. Metaphorical patterns and mental lexicon. [CD ROM] / S. Peller // Language and cognition. – 2005. – №30. – P. 70-86 (Abstract from ERIC Document Reproduction Service: ERIC Item: EL 709 257).

Шапошнікова Л. М.
(Хмельницький)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МОВНИХ ІГОР ЯК ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття присвячена значенню мовних ігор при навчанні іноземної мови у вищій школі. Ігри як один із найпопулярніших методів інтерактивного навчання мають здатність до інтенсифікації навчального процесу і спрямування його в комунікативне русло. В статті визначені основні види ігрових методів, що застосовуються у вищих навчальних закладах, серед яких є як традиційні прийоми, так і інноваційні.

Статья посвящена значению языковых игр в обучении иностранному языку в высшей школе. Игры как один из самых популярных методов интерактивного обучения имеют способность к интенсификации учебного процесса и к направлению его в коммуникативное русло. В статье определены основные виды игровых методов, употребляющиеся в высших учебных заведениях, среди которых присутствуют как традиционные приемы, так и инновационные.

The article deals with the significance of language games in the foreign language teaching. Games as one of the most popular methods of interactive study have an ability to intensify the learning process and to direct it into the communicative course. In the article the main types of game methods used in the institutes of higher education are defined, among which are both traditional and innovative methods.

Комунікативна спрямованість навчального процесу є головною складовою сучасного навчання. На сьогоднішній день існує безліч наукових та літературних видань, присвячених ігровим методам навчання дітей дошкільного та шкільного віку. У шкільній практиці вже давно використовуються різноманітні навчальні ігри. Рольові ігри і драматизації займають особливе місце в цій системі. Проте малодослідженими залишаються особливості використання ігрових методів при навчанні студентів як дорослих, сформованих особистостей. Метою навчання іноземної мови в вищій школі на сучасному етапі є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, що дозволять реалізувати їхні знання, уміння, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань в реальних життєвих ситуаціях. Іноземна мова виступає як засіб комунікації, спілкування з представниками інших націй, отже в освіті продовжує розвиватися і надалі культурологічний або інтеркультурний